

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

«Kmetovalec» izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{8}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg štev. 3.

Ponatisi iz «Kmetovalca» so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 13. V Ljubljani, 15. julija 1917. Letnik XXXIV.

Obseg: Razgovor v kmetijskem ministrstvu o sedanjih razmerah pri kmetijstvu v Avstriji. — O strokovni izobrazbi kmečke mladine. — Kaljev hipermanganat kot sredstvo proti grozdnim plesnobl. — Podzemeljske kolerabe — Nadomestilo za krompir. — Sušite zelenjad! — Pripravite se za sušenje sadja! — Vojne naredbe. — Vprašanja in odgovori. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — **Inserati.**

Razgovor v kmetijskem ministrstvu o sedanjih razmerah pri kmetijstvu v Avstriji.

Voditelj c. kr. kmetijskega ministrstva sekcijski načelnik M. vitez Ertl je sklical na dan 2. julija t. l. ožji krog nezavisnih kmetovalcev iz cele Avstrije, ki naj mu neuradno in odkritosrčno pojasnijo sedanje stanje kmetijstva v Avstriji in to zlasti z ozirom na bodočo žetev, porabo kmetijskih pridelkov, pospeševanje kmetijskega pridelovanja, cen za kmetijske pridelke, razmere napram Ogrski itd.

Zborovanja se je udeležilo kakih 20 povablencev in med njimi kot edini zastopnik južnih kronovin generalni ravnatelj naše družbe Gustav Pirc.

Voditelj kmetijskega ministrstva je v svojem otvornem nagovoru povedal, da hoče imeti pravo in resnično sliko sedanjih kmetijskih razmer v Avstriji, zato je vse navzoče pozval, da odkritosrčno vse povedo, kar bi bilo v prilog kmetijstva in kar se godi za kmetijstvo kvarnega. Odkrito je priznal, da je izšlo mnogo ministrskih naredeb, ki niso primerne in so z ozirom na strokovni kmetijski obrat naravnost diletantske. Temu so vzrok razmere, ki niso dale kmetijskemu ministrstvu prilike poseči v odredbe drugih ministrstev in zlasti ne urada za ljudsko prehrano. Prejšnji ministrski predsednik grof Clam-Martinic je bil pač vnet pristaš kmetovalcev, toda postal je obenem ministrski predsednik, katero v sedanjih časih silno važno mesto mu ni dalo časa se tudi brigati za kmetijsko ministrstvo in tako je bilo to ministrstvo skozi pol leta takorekoč brez pravega gospodarja. Voditelj kmetijskega ministrstva je zato odklanjal vsako odgovornost od strani tega mini-

strstva glede ces. naredbe z dne 24. marca t. l., ki se tiče navijanja cen in ki posebno hudo in krivično prizadene kmetovalce. Istotako po njegovem mnenju ni bilo umestno ustanoviti centralno presojevalnico cen in enakih presojevalnic v posameznih kronovinah. Glede bodočih cen za klavno živino, ki se jih namerava znižati, je stal na stališču, da urad za ljudsko prehrano ni poklican to zadevo urediti, ampak edinole kmetijsko ministrstvo, ki ima po še vedno veljavni ministrski naredbi pravico določevati cene za klavno živino in je zato obljubil, da bo on vse svoje sile zastavil, da bo kmetijsko ministrstvo živinske cene določevalo, in sicer razmeram primerno ter v prid živinorejcem.

Vsi navzoči so sprejeli govor voditelja kmetijskega ministrstva z odobravanjem na znanje in so po vrsti priglasili svoje želje in pritožbe. Iz lahko umljivih razlogov ne gre objaviti dobesednega nagovora imenovanega voditelja in istotako ne utemeljitev vseh želja in zlasti ne pritožeb, kajti čule so se naravnost gorostasne reči.

Generalni ravnatelj naše družbe Gustav Pirc je v imenu kranjske dežele in tudi v imenu Primorske ter Dalmacije obrazložil tukajšnje želje in pritožbe. V kolikor se sme v javnosti povedati, se je v naslednjih zadevah takole izrazil:

1. Letina na jugu Avstrije ne obeta nič prida; sicer so se vsa zemljišča obdelala, toda obdelovanje je bilo vsled pomanjkanja delovnih moči in zlasti vprežne živine zelo površno in gnojilo se je veliko prepičlo. V takih razmerah se bi ne bilo tudi ob ugodnem vremenu nadejati obilega pridelka. Imeli smo pa slabo zimo ter je mnogo ozimnega žita pozeblo. Pomlad je bila zelo pozna in mrzla; pomladansko obdelovanje se je zato

zakesnelo in takoj na to je prišla dolgotrajna suša, ki je naredila silno škodo. Ovsa ne bo skoraj nič, fižol je deloma posmodila slana in krompir se počasi ter slabo razvija. Pridelek sena bo znašal komaj eno tretjino normalne letine in že sedaj je gotovo, da bo istotako prav malo otave. Vojaštvo je velik del travnikov popaslo s konji, ki so vrhutega travnike zelo poškodovali. Kmetovalci že sedaj pokladajo novo seno in če bo ostalo pri odredbi urada za ljudsko prehrano, da morajo dežele v vojnem območju res dati že sedaj zahtevano seno, potem ne bomo imeli že meseca oktobra niti več sena za prehrano še ostale živine čez zimo, ne bomo imeli bodočo zimo ne mesa in še manj mleka. Govornik je prosil, da kmetijsko ministrstvo v zmislu družbenih brzovjav in onih od deželnega odbora z vso silo prepreči tako izžemanje kranjske dežele. Pritožil se je proti odredbam, da molzna živina ne sme na planine, vsled česar ostane paša neizrabljena in se doma veliko preveč pokrmi, da za zimo ne bo ničesar ostalo. Ker vsled pomanjkanja krme v nekaterih pokrajinah kmetovalci živino v prodaj ponujajo, je je več na razpolaganje, kakor je predpisani mesečni kontingent za vojaštvo; vojaštvo to živino sicer prevzame, a je neče vračniti na bodoči kontingent. Tudi glede tega prosi odpomoči. Ugovarjal je, da se je letos na Ljubljanskem barju obdelalo veliko sveta z zelenjadjjo, kajti ravno nasprotno je res. Predpisana takojšnja mlatev žita je pri nas še manj mogoča, kakor drugje, kajti pri nas imamo med žetvijo in jesenskem obdelovanjem še jako važno pridelovanje strniščnih pridelkov, ki kmetovalcu prizadele veliko dela in vzame veliko časa.

2. Javno gospodarjenje z zaseženimi kmetijskimi pridelki je pomanjkljivo; velike množine se jih pokvari, ker gospodarijo nevešči uradi. Ker je letos tudi krompir zasežen, zato je prav posebno svaril kaj napačnega ukreniti, drugače se bodo ogromne množine pokvarile.

3. Pospešitev pridelovanja ni le nezadostna, ampak z napačnimi naredbami in z nepotrebnim sitnarjenjem se kmetovalce vznevolja, kar gotovo ni v prid preskrbe prebivalstva z živili. Sploh je vse le preveč umerjeno na zasego, kakor pa na veliko važnejše pospeševanje produkcije. Govornik je tožil o pomanjkanju umetnih gnojil, o težavah, ki se delajo kmetijskim organizacijam pri preskrbi semenskega blaga ter je odkritosrčno povedal, da bi bilo marsikaj drugače, če bi sodelovale strokovne korporacije, ne pa da bi odločevale osebe, ki niti pojma nimajo o kmetijski produkciji. Ravnatelj je prosil kmetijsko ministrstvo posredovati, da dobe gospodinjstva sladkor za ukuhanje sadja in zlasti bo potrebno dovolj sladkorja v vinorodnih pokrajinah za napravo domače pijače (petiota).

4. Glede cen za kmetijske pridelke je zahteval govornik upoštevanja izredno dragega pridelovanja in je prosil odpomoči zastran postopanja proti kmetovalcem zaradi navijanja cen. Prav obširno je pojasnil, kako se je ravnalo v vinogradniki, ki so domnevno predrago prodali svoje vino in da sodišča absolutno niso hotela upoštevati resnično in pravilno sestavljenih pridelovalnih stroškov.

5. Ravnatelj je prosil kmetijsko ministrstvo stopiti v dogovor z ministrstvom za domobranstvo, da se zakon o vojnih dajatvah pravilno izvršuje. Pri tej priliki je zahteval, da se vsa žrebata od vojaških kobil prodajo izključno le potom kmetijskih korporacij, ki naj prebitek hranijo, ga ministrstvu izkažejo, da se po vojni porabi v svrhu pospeševanja konjereje.

6. Glede postopanja ogrske vlade napram avstrijskim porabnikom se je pridružil izvajanju predgovornikov ter je navajal drastične slučaje, ki so se dogodili na naših mejah.

7. Ravnatelj se je prav posebno pritoževal proti brezmiselnemu izsekavanju gozdov ter je prosil ministrstvo, da naj se končno vendarle enkrat prične revizija servitutnih pravic v gozdih državnih in verskega zaklada domén. Oskrbništva teh gozdov se vedno postavljajo na skrajno sovražno stališče napram upravičenim zahtevam kmetijstva ter so nekak tuj in sovražni organizem v naših planinskih pokrajinah.

Voditelj kmetijskega ministrstva je vzel te pritožbe in želje na znanje, si jih je zabeležil ter je obljubil jih z vso vmeno upoštevati.

O strokovni izobrazbi kmečke mladine.

Pod tem naslovom čitamo v „Österreichische Agram-Zeitung“ z dne 16. junija t. l., zanimiv članek, v katerem pisec pravi, da kmet v splošnem izobrazbi ni tako nasproten, kakor se misli, ampak da je ravno kmečki stan bolj vedno željen, kakor marsikateri drugi stan.

Marsikdo bi utegnil ugovarjati in opomniti na dejstvo, da kmetijske strokovne šole davno niso tako obiskane, kakor bi bilo želeli. Vzrok temu navaja pisec nekaj strah kmeta-očeta, da se mu sin odtuji, ko spozna v mestu tudi druge strani življenja, katere bi se mu utegnile zdeti bolj mikavne in bi ga oropale kot delavca očetovi grudi. Kmet-oče je ponosen na sina, da je vojak; toda ravno kot vojak se marsikateri sin privadi mestnega življenja in se na dom več ne povrne. Sin, ki ga je poslal v strokovno kmetijsko šolo, da mu dá pouka, ga nauči boljšega, uspešnejšega in lažjega gospodarstva, je pozabil na vso srečo in prostost, ki mu jo nudi življenje kot gospodarju na domači grudi, je pozabil na dom in se v svetu izgubil kot uradnik na kakem veleposestvu. Dokler je torej kmetijsko strokovno šolstvo tako, da utegne, četudi ne naravnost odtujati rodni zemlji one, na katere je oče stavil vse zaupanje, toliko časa se bo ta bal pošiljati svoje otroke v oddaljene šole, ker naenkrat vidijo navidezno vse boljše in lažje življenje, kakor na kmetiji in ubegnejo. V tem seveda ni kriva šola, marveč odsotnost od doma in drugačen način življenja. Pisec meni, da se bo temu opomoglo tedaj, ko se bo kmetu nudilo takih šol, kjer bo otrok mogel ostati doma in si v najbližji bližini pridobiti prepotrebne strokovne znanja.

Kot najboljšo sredstvo smatra uvedbo nadaljevalnih šol, ki bi bile potrebne kmečkega stanu prirejene in ki koreninijo v kmetijskih razmerah. V take šole bo kmet svoje otroke rad pošiljal, ker jim nudijo vsega, kar potrebuje. Šola naj mladini vcepi spoznanje, da ne nudi noben stan na svetu toliko resnične sreče in zadovoljstva, da ne more človek v nobenem stanu ostati tako neodvisen, zdrav in utrjen, kakor v kmečkem stanu, da noben stan domovini ne more dati toliko najboljših branilcev kot ravno kmečki stan. Kmečki mladini je treba v šoli dokazati, da kmečko delo ni le trdo in težko, ampak da prinaša tudi koristi, da nudi otrokom in otrok otrokom bogato dedščino.

Kmetijska nadaljevalna šola naj pouči mladino z ozirom na krajevne razmere in njih stan v vseh panogah kmetijskega naravoznanstva na nazoren način, dalje kmetijskega računstva, ustavoznanstva itd.

S tem, da se ustanove po vseh šolskih občinah take šole, bi se kmetijstvu silno pripomoglo in tudi pobegovanje v mesta bi se zelo omejilo ter bi bila uvedba takih šol tudi z narodnogospodarskega stališča velikanskega pomena.

Sedanja vojna bo prinesla kmetijstvu velikanskih bremen, ki jih bo mogoče nositi le spričo pomnoženega in izboljšanega kmetijskega pridelovanja. In kako doseči to brez smotrenega pouka, ker vemo, da danes velika večina kmetov niti ne ve, katere trave na njegovih travnikih so za krmo kaj vredne, in ko ne ve, če rasejo sploh morda tudi še boljše. Velika večina ne pozna plevela in njega zatiranja, o najvažnejših temeljnih pojmih sadjarstva ni nobenega duha, zatiranje škodljivcev je neznana stvar, snet in rja sta vsako leto stalna gosta na njivah in kmet ne pozna načina zatiranja teh škodljivcev z namakanjem v tozadevnih tekočih zmesih, ne ve kako nevaren mu je češmin in ga zato ne zatira. O ravnanju s hlevskim gnojem, o gnojenju in zlasti o umetnem gnojenju z ozirom na hranilne snovi, ki jih posamezne rastline potrebujejo, se mu ne sanja; krmilnih vrednosti rastlin ne pozna, zato so njegovi uspehi v živinoreji slabi; pri izbruhu bolezni med živino se poslužuje raznih vraž in mazačev, ker živinozdravniku ne zaupa in ker misli, da bo z mazači stvar ceneje opravil. O pravi živinoreji ve velika večina silno malo in posebno ne o škodi, ki mu jo povzroča paritev v krvnem sorodstvu. Z nepoznanjem ne škoduje kmet le samemu sebi, ampak tudi sosedu in splošnosti.

Jasno je, da tako ne gre naprej. Ravnotako jasno je, da se bo temu opomoglo šele tedaj, ko dobi kmečka mladina take izobrazbe, ki jo bo vezala na dom, četudi ji to vselej ne bi bilo všeč.

Vprašanje, če se bo to moglo izvesti brez neke gotove sile, naj tu izostane. Od strokovne strani se je zavzeti tudi za silo in bi bilo uvesti obligatorično obveznost za obisk nadaljevalnih šol za vso šoli odraslo kmečko mladino od 14 do 17 leta, pouk pa urediti tako, da bi se vršil na teden vsaj dvakrat z najmanj 6 urnim skupnim poukom (6 ur na teden). V Nemčiji je postavna podlaga v to že dana in je občinam prepuščeno, da uvedejo tak pouk.

Za izboljšanje in prepored našega kmetijstva je vprašanje o izobrazbi kmečke mladine v omenjenem zmislu pač eno izmed najvažnejših in najbolj perečih.

Kalijev hipermanganat kot sredstvo proti grozdni plesnobi.

Meseca julija in avgusta lanskega leta se je pričela pri nas opasno razvijati plesnoba na grozdju, ki je velik del, v mnogih vinogradih celo večino pridelka uničila.

Ker se grozdna plesnoba posebno rada razširja v letih z vročim poletjem, je verjetno, da bo tudi letos zopet grozdje napadla.

Zato pa naj bodo gospodarji pazljivi, da jim ne povzroči velike škode na grozdju.

Posebno pa velja to za one vinogradnike, katerim je lani plesnoba v vinogradu škodila, kajti ta bolezen se rada drži enega kraja in kjer se je enkrat zaredila, se leto za leto navadno ponavlja.

Dobro odvrčevalno sredstvo proti trsni plesnobi imamo v salojidinu ali natrijevem tiosulfatu, to je v oni beli soli, ki smo jo pri vsakem škropljenju trt raztopili po pol kilograma v galični škropilni zmesi.

Gotovo bo v večini slučajev to škropljenje s salojidinom, zlasti če je bilo pravilno in pravočasno izvršeno, toliko izdalo, da se plesnoba ne prikaže.

Ako bi se pa plesnoba prikazala, potem imamo še eno sredstvo proti njej v kalijevem hipermanganatu ali kalijevem nadmanganatu.

To sredstvo je vijolčasta ali rjavkasta sol, ki se v vodi hitro topi na vijolčasto rdečo ali, če je raztopimo več, črnkasto tekočino.

Kalijev nadmanganat učinkuje hitro in kratko s tem, da opali glivico in podgobje oidija.

Zato se ga rabi z uspehom vselej šele tedaj, kadar se bolezen prikaže.

Takoj, ko zapazimo na kaki bolj občutljivi vrsti (portugalki, muškatu, laškem rizlinku itd.) v vinogradu prve plesnive jagode, moramo vse grozdje poškopiti z raztopino hipermanganata.

Če odlašamo, se bolezen hitro razpase in škropljenje ostane brez uspeha, zlasti ker se hudo plesnivih jagod škropilna zmes ne prime.

Hipermanganatovo škropilno zmes si pripravimo takole: Na 100 litrov vode vzamemo 13 do 15, največ 20 dek te soli. Pripravljenih 100 litrov vode razdelimo na dva dela. V enem delu vode raztopimo hipermanganat, v drugem pa razmešamo dve do tri kile do brega mastnega apna v redek apnen belež.

Takoj, ko se je hipermanganat raztopil, denemo vanj apnen belež tako, da ostane morebiten pesek od apna v posodi, kjer smo apno razmešali.

Nato vso zmes dobro premešamo in gremo škropiti. Škopiti je treba samo po grozdju, amak jako temeljito; vsaka jagoda mora biti okoli in okoli s tekočino omočena.

Ko se tekočina posuši, se napravi okoli vsake jagode tenka skorjica, pod katero plesnoba izgine, oziroma varuje zdrave jagode pred napadom bolezni.

Če enkratno škropljenje ne zadostuje, ga v kratkem, to je teden do deset dni pozneje, ponovimo.

Glavna stvar je: Ne prepozno in temeljito škropiti!

Kdor tako postopa, ta bo dosegel gotovo dober uspeh.

Znano mi je od lani več slučajev, v katerih je to sredstvo izvrstno učinkovalo.

Predkratkem mi je pripovedoval neki posestnik iz novomeške okolice sledečo značilno dogodbo:

„Lani, začetkom avgusta je pričelo v mojem in sosedovem vinogradu grozdje plesniti. Sosed se je takoj napotil k Vam. Dali ste mu neko rjavo sol, s katero je grozdje takoj drugi dan poškopil. Jaz nisem storil ničesar. Medtem, ko je on v svojem vinogradu, ki ni dosti večji od mojega, pridelal nad 30 veder vina, sem ga jaz pridelal komaj tri vedra. Letos pa že ne bom zamudil škropiti!“

Ta slučaj je gotovo dober dokaz, da hipermanganat o pravem času rabljen, dobro učinkuje. (Hipermanganat se dobi pri kmetijski družbi, v lekarnah in v drogerijah.)

B. Skalický

Podzemeljske kolerabe — nadomestilo za krompir.

Po dr. K. M. iz „Geisenheimer Mitteilungen“.

V minulem letu je bilo pomanjkanje krompirja veliko, letos utegne biti še večje. Treba je torej nadomestila. Sicer ga nimamo pridelka s tako sestavo kakor krompir in ki bi tako na vse strani ustrezal. Še najbližje v tem oziru so mu podzemeljske kolerabe, dasi ga vsled svoje kolikortoliko različne sestave vendarle ne morejo popolnoma nadomeščati. Toda v sili bodo pa prav dobro služile, kakor je pokazala izkušnja zadnjega leta. Sledeča razpredelnica kaže razloček med kolerabami in krompirjem glede najvažnejših sestavin.

	Kolerabe	Krompir
Vode	87.8	75.0
beljakovin	1.5	2.1
tolšče	0.2	0.1
brezdušičnatih snovi (škrob, sladkor)	8.2	21.0
surove staničnine	1.30	0.7

Iz te primérjave vidimo, da imata obe živili veliko vode pa malo tolšče in beljakovin. Brezdušičnatih snovi (škrob in sladkor) ima pa krompir skoro trikrat toliko kakor kolerabe, in sicer obstoje te snovi pri krompirju skoro zgolj iz škroba, pri kolerabah pa na pol iz sladkorja. V tem oziru je torej krompir trikrat toliko vreden kakor kolerabe. Nasprotno pa imajo kolerabe veliko več rudninskih snovi kakor krompir, ker ima suha tvarina pri krompirju povprečno 4%, pri kolerabah pa 8% čistega pepela.

V 100 delih pepela je pri	kolerabah	krompirju
kalija	45.40	60
natrona	9.84	3
apna	10.60	2.5
magnezije	3.69	5
železnega okisa	0.81	1
fosforove kisline	12.71	17
žveplene kisline	11.19	6.5
kremenca	1.87	2
klora	5.7	3.5

Ako hočemo pravilno presoditi to razmerje, moramo števila pri krompirju za polovico znižati, ker ima krompir komaj polovico toliko rudninskih snovi, kakor kolerabe. Tedaj se šele pokaže, kako prednost imajo kolerabe v tem oziru pred krompirjem. V tistih snoveh, ki so za človeško prehrano posebno važne, dobimo pravzaprav tole razmerje: natrona 10 proti 1½, apna 10½ proti 1½, železa 0.8 proti 0.5, fosforove kisline 12¾ proti 8¾, žveplene kisline 11 proti 3½.

Potemtakem podzemeljskih kolerab ni smatrati za prazno slamo, ki napolni samo želodec, ampak za važno, na rudninskih snoveh bogato, okusno in lahko prebavno živilo in vелеvažen pripomoček k ljudski prehrani.

Ako upoštevamo še to prednost, da se dajo podzemeljske kolerabe hraniti čez zimo, da so trpežne in da so izvrstne tudi za domače živali, ni nobenega vzroka, da bi jih ne pridelovali v čimvečji množini.

Sušite zelenjad!

Ta način konserviranja zelenjadi je pri nas še skoro popolnoma neznan. Kmetske gospodinje suše na solncu kvečjemu kako dišavno zelenjad in pa gobe. Ne

vedo pa, da sušimo lahko tudi raznovrstno drugo zelenjad, in sicer ne samo na solncu, ampak tudi na sušilnicah prav tako kakor sadje.

Za sušenje posebno primerna je sledeča zelenjad: fižol v stročju, grah, ohrovt, zelje, karfiola, koleraba, peteršilj, korenček, zelena čebula, por in paradižniki.

Vobče veljajo za sušenje zelenjadi tista načela, kakor za sadje. Sušimo jo lahko na solncu in pri ognjeni toploti na raznih sušilnicah. Uporabljamo za to navadne lese, rešeta itd.

Za sušenje vzamemo vedno svežo zelenjad z vrta. Ko jo snažno operemo, jo moramo pripraviti tako, kakor bi jo hoteli takoj uporabiti. Fižolovo stročje n. pr. razrežemo; grah izluščimo; zelje, ohrovt narežemo kakor za solato; kolerabe, peteršilj, korenček in zeleno zrežemo na kroške ali zribamo kakor kisló repo; čebulo in paradižnike skrhljamo na tanke ploščice.

Tako pripravljene zelenjadi pa ne denemo takoj sušit, ampak jo moramo prej pariti ali pa obariti v kropu. S parjenjem dosežemo, da ohrani zelenjad lepo barvo, da se pozneje suha rada kuha in da dobi prijeten okus. Ako bi jo sušili neparjeno ali neobarjeno, bi imela neprijeten okus po slami in bi se slabo kuhala.

Parjenje vobče bolj priporočajo, kakor obarivanje, ker se s tem ohranijo v izdelku vse rudninske snovi. Za parjenje si lahko priredimo vsak velik lonec, ki ima pokrov. Na dno lonca denemo kakih 10 cm visok železen ali pa tudi lesen podstavek. Nanj postavimo pa iz goste pocinkane žice prirejen vložek ali pa kako primerno pletenico. V lonec nalijemo nato kakih 5 cm visoko vode, v vložek pa narahlo naložimo za sušenje pripravljeno zelenjad, ter lonec dobro pokrijemo. Ko voda v loncu zavre, prešine vroča para zelenjad, jo zmeči ter sestavine predela. Parjenje traja 5—10 minut, kakor je pač zelenjad bolj ali manj nežna. Ko je končano, vzamemo mrežnat vložek iz lonca ter denemo zelenjad takoj sušit.

Kdor noče na ta način pariti, naj zelenjad obari. To je pa še lažje. Zelenjad pripravimo v prej imenovani vložek iz žične mreže ali v pletenico in jo za 2—7 minut potopimo v vrelo vodo. Ko jo vzamemo vun, je obarjena. Takoj, ko se nekoliko ohladi in odcedi, jo denemo sušit. Zelnate rastline (zelje, ohrovt, kolerabe, karfirole itd.) je sploh bolje bariti kakor pariti.

Zelenjad se suši jako hitro in je treba posebno paziti, da se preveč ne posuši ali celo opali, zlasti ako jo sušimo v sušilnici. Svežo zelenjad, ki je še mokra od parjenja, denemo lahko v precejšnjo vročino (80—100° C). Ko se obsuši, pa toplina v sušilnici ne sme biti nikdar čez 80° C. Posebno moramo paziti v zadnji dobi, preden je zelenjad suha, da se ne presuši. Kajti, ako je toplina proti koncu sušenja le količkaj prehuda, se izpremeni barva in izdelek dobi neprijeten okus. Temu se najlaže izognemo, ako pogosto menjavamo lese, tako, da svežo zelenjad vlagamo spodaj v sušilnici, kjer je največja vročina, nasehlo pa odmikamo vedno bolj od spodaj navzgor. Sušilnica mora imeti dobro ventilacijo.

Suho zelenjad spravljamo vsako vrsto zase, ali pa tudi pomešamo med seboj v redkih vrečicah, ki jih obesimo na kak prav suh prostor.

Za dodatek juhi pozimi in na spomlad naj bi vsaka gospodinja nasušila nekaj korenčka, podzemeljske kolerabe, zelene, peteršilja, pora, ohrovt, karfirole, čebule in paradižnikov. Vsako naštetih zelenjadi posušimo zase in suhe šele zmešamo.

Iz »Slov. Sadjarja«.

Prpravite se za sušenje sadja!

Zanimanje za sušenje je povsod toliko, kakor še nikoli. Potrebe sedanjih hudih časov so najtrdovratnejšega nasprotnika sušenja privedle do spoznanja, in danes ni nikogar, ki bi visoko ne cenil suhega sadja, in nikomur ni treba več prigovarjati, da naj sadje suši. Vsakdo že sam čuti to potrebo in brez dvoma se bo letos veliko nasušilo, če bo letina količkaj ugodna. Veliko več bi se pa doseglo v tem oziru, ko bi bili naši sadjarji bolj pripravljeni na to sadno uporabo. Najbolj manjka sušilnic; tuintam, zlasti blizu mest in večjih obrtnih krajev pa tudi kuriva. Ne bo torej odveč, ako že sedaj opozarjamo naše kmetovalce-sadjarje, da pravočasno začno misliti na sušenje sadja in v tem oziru vse pripravijo, karkoli je v sedanjih razmerah mogoče.

Predvsem je treba vse sušilnice — tudi stare „paštve“, ki suše v dimu — popraviti, streho in lese zakrpati in pripraviti potrebno kurivo (klade, debela grčava polena itd.). V brezdimnih sušilnicah je treba poskrbeti za ventilacijo. V to svrhu je narediti v stropu eno ali več lukenj (10×10 cm), po katerih nhaja z vlago nasičen zrak na plano. Prav tako moramo pa skrbeti, da prihaja spodaj skozi ravno take odprtine zunanji sveži zrak v sušilni prostor. Te luknje v stropu in v zidu pri tleh morajo imeti zaklopnice, da po potrebi odprtino lahko zožimo ali razširimo. Po deželi je že dokaj brezdimnih sušilnic, pa malokatera ima to neogibno potrebno uredbo, in naši sadjarji se kar ne dajo prepričati, da je pri sušenju poleg toplote treba tudi zračnega prepriha.

Z zidanjem novih sušilnic je dandanes silna težava, ker ni dobiti ne delavcev, ne potrebnega gradiva. Zato sadjarji tako pogosto izprašujejo po raznih sušilnih aparatih (premakljivih sušilnicah). Toda povedati moram, da raznih manjših sušilnih priprav, ki bi bile primerne za naše razmere, ni toliko v zalogi, da bi se kaj poznalo. Kar pa se sploh še dobi, je daleč — na Dunaju, v Pragi, v Nemčiji itd. Zaradi velikih prevoznih ovir pa ne kaže naročati tega blaga, ker bi ga ne dobili pravočasno in bi se pri dolgotrajni vožnji po železnici in večkratnem prekladanju in premetavanju lahko zelo pokvarilo. Vrhutega so vse take reči sedaj silno drage in navsezadnje bi razmeroma le malo odvrnile. Odločiti se bomo morali, dasi težko, za zidane brezdimne sušilnice, kakor so bile opisane v predlanskem (III.) letniku „Slov. Sadjarja“ na strani 78. in v lanskem (IV.) letniku na strani 93. Tu pa posebno poudarjam, da v taki sili in stiski, kakor je dandanes, ni da bi se morali ravnati natančno po načrtih. Bistveno važno je le, da velikost sušilnice umerimo po potrebah in kurivu, da pravilno izpeljemo in izrabimo kurjavo in da skrbimo za prepotrebno ventilacijo. Okrog 2—3 m dolga, 1½—2 m široka in približno do 2 m visoka sušilnica (zid brez strehe) že zadostuje za manjšega posestnika. Peč naj bo tanko obokana (7—8 cm debel obok), notranja srednja višina oboka je 35—40 cm. Kurilna vratca naj bodo velika, da lahko spravimo v peč debelejša kladé. Prav izvrstno se obnese, ako iz enega ogla peči izpeljemo železne cevi (kakor jih rabimo pri železnih pečeh) okroginokrog po dnu sušilnega prostora (nad obokom) in šele potem v dimnik. Tako toploto prav dobro izrabimo. V dimniku, ki je lahko tudi preprosta železna cev, naj bo zaklopnica, da se toplota lahko uravnava ali pripre. V stene sušilnega prostora vzdramo v razdalji po 25—30 cm lesene drogove, ki

nosijo lese. Od ene podolžne strani je sušilni prostor zaprt z enojnimi ali dvojnimi vrati, da pridemo lahko do lesa. Namesto vrat priredimo lahko za vsako vrsto les posebno zaklopnico.

Omenil sem že prej, da mora biti v stropu odprtina za odvajanje z vlago nasičenega zraka, spodaj skozi zid pa predori, po katerih prihaja zunanji zrak v sušilni prostor. Prvo lesno spodaj moramo postaviti vsaj 30—35 cm nad obokom in cevmi, da se sadje ne cvre, oziroma da se lese ne zapalijo. Čez vso sušilnico postavimo preprosto streho za silo, da tudi v dežju lahko delamo.

Najbolje in najhitreje je sušilnica gotova iz opeke, narediti se dá pa tudi iz kamenja. Strop v sušilnem prostoru naj bo lesen in na zgornji strani pokrit s plastjo ilovke. Vsak količkaj spreten zidar bo lahko pogodil pravo, ako mu damo nekaj navodil in ga pri delu nadzorujemo. Nekateri gospodarji so se kar sami lotili dela in za silo zgradili prav uporabne sušilnice.

Kdor ima kako premakljivo železno peč in dovolj železnih cevi, si kaj hitro in razmeroma lahko priredi dobro sušilnico. V kakem majhnem, nizkem prostoru (v veži, kleti itd.) naj postavi peč in iz nje naj napelje cevi v vodoravnem redu nekoliko od tal večkrat semintja, konec pa skozi okno, ki obenem služi za izhod vlažnemu zraku. V zadostni razdalji nad cevmi naj postavi na primernem stojalu lese s sadjem, in sušilnica je gotova.

Veliko sadja se dá posušiti tudi na solncu, v peči in na temenu, v štedilnikovi pečici in kjerkoli je kaka primerna toplota. Že sedaj je pa treba pripraviti večje število les in sploh raznega posodja z luknjičastim dnom. Stara rešeta in rete so za silo tudi dobre, zlasti za sušenje sadja na solncu in povsod tam, kjer se ni bati ognja.

Kdor suši sadje v peči, izhaja navsezadnje tudi brez lesa, ako sadje v primerni plasti kar nasuje v peč, ki je v ta namen pravilno razgreta in dobro izmetana. Ko se sadje nekoliko prepeče, ga moramo večkrat premešati, da pridejo zgornje plasti na dno in obratno. Ko je napol suho, ga vzamemo vun in razgrnemo na solncu ali pa na temi, da se popolnoma presuši. Ta način sušenja je posebno umesten, za slabejša, manj zrelo in celo sadje. Prvotna huda vročina tako sadje ugodno predela, da je veliko okusnejše, kakor če bi ga sušili pri nižji toplini ali samo na zraku. Seveda ga je treba pred uporabo umiti, ker se ga prime v peči kolikortoliko pepela. Razrezano sadje (krlje, obročke itd.), bi morali pa na vsak način sušiti na lesah, ker se sicer preveč umaže. Prav isto velja tudi za češplje, ki so poleg drugega tudi posebno občutljive za preveliko vročino.

Kdorkoli potrebuje kakih nasvetov in pojasnil o sušenju, naj se obrne pisмено na uredništvo „Slov. Sadjarja“ v Ljubljani.

M. Humek.

VOJNE NAREDBE.

Nova primerna cena za zgodnji krompir.

C. kr. osrednja presojevalnica cen na Dunaju je določila z veljavo od dne 16. julija t. l. naprej primerno ceno za zgodnji krompir 30 K za 100 kg za pri-

delovalca, in sicer za zdravo in primerno suho blago brez prsti letošnjega avstrijskega pridelka. Doslej uveljavljena cena 46 K za 100 kg je razveljavljena.

Poučilo zaradi letošnje zasege in oddaje sena in slame.

1.

Zasega sena in slame.

Z ministrsko naredbo urada za ljudsko prehrano z dne 29. maja 1917, drž. zak. št. 243., je zaseženo vse seno in slama letine 1917.

Kot seno se razumejo vse tiste vrste sena, ki so v Avstriji običajne in kot slama ona od žita, stročnic, prosa, ajde in soržice.

Zaraditega se ne sme prodajati ne sena in ne slame brez oblastvenega dovoljenja.

Iz občine vun se seno in slame sploh ne sme oddajati brez dovoljenja Deželnega mesta za krmila, oddelka za seno in slamo, in tudi v tem slučaju največ do 20 metr. cent.

Za potrebe strank v občini sami se sme oddati največ 5 metr. cent. in le z vednostjo županstva.

Omejena je pa tudi domača poraba za krmo in steljo, ter se ima ravnati po določilih c. kr. deželne vlade.

Zaseženo seno in slama se sme oddajati le Deželnemu mestu za krmila, oddelku za seno in slamo, in sicer po določeni prevzemni ceni.

2.

Naloga deželnega mesta za krmila, oddelka za seno in slamo.

Pri Deželnem mestu za krmila se je ustanovil poseben oddelek za seno in slamo, ki mu je poverjena naloga, priskrbovati seno in slamo za vojaštvo in civilno porabo.

Ta urad mora predpisano množino sena in slame dobiti in mora z njo redno zalagati vojaštvo in preskrbovati tudi državne konjerejske zavode, poštne voznike, industrijske obrate itd., v kolikor se taka podjetja ne morejo sama preskrbovati z lastnim pridelkom.

Deželno mesto za krmila, oddelek za seno in slamo mora prevzeti vse za oddajo razpoložno in za deželne dajatve predpisano seno in slamo, ki je porabna za to.

Pri svojem poslovanju se poslužuje občinskih zaupnikov in komisijonarjev.

3.

Dolžnosti in pravice županstva.

Župan mora skrbeti, da se iz občine vun ne odda nič sena in slame brez posebnega dovoljenja, ki ga mora izdati v tem slučaju Deželno mesto za krmila, oddelek za seno in slamo.

Župan mora nadalje skrbeti, da se za deželne dajatve predpisana množina sena in slame skupaj spravi in odda. On mora, če treba, tudi za to skrbeti, da se dobe potrebne moči in vozovi za nakladanje in vožnjo sena in slame na določena prevzemna mesta.

Župan ima pravico, občane prisiliti, da pomagajo pri tem delu proti denarni odškodnini, ki je v to namenjena.

Vse iz občine oddano seno in slamo je popisati in izkazati.

4.

Dolžnosti posestnika.

Posestnik ne sme oddajati zaseženega sena in slame, razen, če ima za to posebno dovoljenje, in sicer za oddajo v občini od strani županstva, za oddajo izven občine od strani Deželnega mesta za krmila, oddelka za seno in slamo.

Za deželne dajatve predpisano množino sena in slame pa mora oddati in jo mora imeti do tega časa dobro spravljeno in zavarovano pred vsako poškodbo.

Seno in slamo se sme oddajati le suho, ne blatno, zatohlo ali drugače pokvarjeno.

Seno in slamo se mora zaraditega le v suhem vremenu nakladati, voziti in oddajati na prevzemno mesto.

5.

Naloga občinskega zaupnika.

Zaupnik občine urejuje na podlagi razdelitvenega načrta oddajo sena in slame v občini in skrbi, da se predpisana množina sena in slame pripelje v teku določenega časa na prevzemna mesta. On mora oddajo po vaseh urediti in skrbeti, da se tozadevni ukazi županstva redno in točno izvršujejo.

Oddaje, ozir. prevzema sena in slame iz njegove občine se mora zaupnik redno udeleževati in mora sodelovati pri presojanju manj vrednega sena in slame.

V ostalem mora zaupnik podpirati v vsakem oziru župana, ki sicer lahko tudi sam prevzame posle zaupnika Deželnega mesta za krmila, oddelka za seno in slamo.

6.

Oddaja sena in slame.

Seno in slamo je oddajati na prevzemnem mestu in v teku določenega časa.

Ker mora biti seno in slama suha, se sme nakladati, voziti, oddajati in prevzemati le v suhem vremenu.

Vlažnega, zmočenega in mokrega sena in take slame se ne bo na noben način prevzelo.

Zaraditega je porabiti v času, predpisanem za oddajo, le ugodne dneve za nakladanje in vožnjo, da se ne bodo dogajale take nepravilnosti in škoda za blago, za ljudi in živali, kakor so se dogajale v minulih letih.

Po kateri vrsti in v katerem času imajo oddati posamezne občine svoje seno in slamo na prevzemnih mestih, to določuje komisijonar dogovorno z županstvom.

Seno mora biti zdravo in porabno za krmo. Ravno to velja tudi pri slami.

7.

Prevzemne cene.

Seno in slama se morata pri prevzemu stehitati in presoditi glede kakovosti in vrednosti.

Za dobro seno in slamo je plačati sledeče cene, in sicer:

za 100 kg sena (detelje itd.)	K 17.—
za 100 kg škopne slame	K 10.—

za 100 kg navadne žitne slame K 8—
za 100 kg turščične slame K 6—

Če je seno ali slama iz enega ali drugega vzroka manj vredno, ga je primerno nižje plačati, kar določuje komisija, ki se sestavi na licu mesta iz 2 zaupnikov občin in iz komisijonarja, ozir. tudi iz vojaškega zastopnika.

Kdor pripelje seno in slamo pravilno v bale stisnjeno, dobi za vsakih 100 kg teže po 1 K 60 h in če so bale pravilno vezane z žico, povrhu še 40 h za vsakih 100 kg.

Razentega dobi posestnik, ozir. dobavitelj še odškodnino za dovoz, ki znaša pri daljavi do 5 km 1 K, pri 5 do 10 km 1 K 70 h in pri daljavi nad 10 km po 2 K za 100 kg.

8.

Naloga komisijonarja.

Komisijonar mora pripeljano seno in slamo prevzeti in takoj plačati po predpisanih, ozir. nastavljenih prevzemnih cenah.

Prevzem in plačilo se mora z obeh strani potrditi na prevzemnih listih.

Komisijonar mora skrbeti za stiskanje prevzetega sena in slame, kakortudi za potrebno žico, za plahte in vrvi, ki so potrebne za odpošiljanje blaga.

Seno in slamo mora skrbno pod streho hraniti, da ne trpi nikake škode. Zaraditega je dolžan skrbeti za pripravna skladišča na prevzemnem mestu, kakortudi za to, da se prevzeto blago nemudoma spravi pod streho, če ga ni mogoče takoj na vagone nakladati in naprej poslati. Spravljene zaloge je zavarovati proti ognju in dotično polico poslati Deželnemu mestu za krmila, oddelek za seno in slamo.

Podrobna navodila se nahajajo v posebni pogodbi.

9.

Prisilna oddaja sena in slame.

Če se posestnik brani oddati predpisano množino sena in slame Deželnemu mestu za krmila, oddelku za seno in slamo, ali če ni oseba, ozir. bivališče zavezanca znana, ima okrajno glavarstvo pravico izvesti oddajo sena in slame prisilnim putem.

V tem slučaju se od prevzemne cene odbije 10 odstotkov in se skupiček izroči v potrebnem slučaju pristojnemu sodišču.

10.

Kazenska določila.

Prestopki spodaj navedene ministrske naredbe se kaznujejo od strani okrajnega glavarstva z denarno kaznijo do 5000 K ali pa z zaporom do 6 mesecev.

Če se prestopki dogodi v obratu kake obrti, se lahko odvzame pravica za nadaljne izvrševanje dotične obrti.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrstijo med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinole na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčevo ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na

pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pisмено, če je pisnu priložena 1 K v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh, včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 94. Ko sem prišel od vojakov domov, sem zapazil na svojo veliko žalost, da ima vsa moja lepo rejena živina gole repe, ki jih je na paši obgrizel 14 mesecev star junček, ki je tudi dobro rejen. Ali bi se dalo junčka odvaditi repe obgrizavati, ker je lep in ga hočem imeti za pleme in, ali je kako sredstvo, ki bi pomagalo, da na obgrizenih repih goveje živine zopet zraste dlaka in žima? (A. Ž. v L.)

Odgovor: Če je tudi Vaša živina dobro rejena, bržkone vendarle pozimi ni dobivala dovolj take močne krme, ki bi bila imela v sebi dovolj beljakovin in rudninskih snovi, zato je kolikortoliko bolehalo za napačnim presnavljanjem. Tako neprimerno krmljenje posebno slabo učinkuje pri mladi rastoči živini; zato je tudi Vaš junček pričel iz nekega notranjega nagona dlako in žimo na repih drugih živali obgrizavati. Krma na paši je seveda dobra; to pa, kar je bilo poprej pri junčku posledica napačnega presnavljanja, je pozneje bržkone postala slaba razvada, ki se da le na ta način odpraviti, da se na kakršenkoli način junčku ne da prilike priti v bližino druge živine, ki morda potem sčasom razvado opusti, če seveda odslej naprej dobiva primerno krmo. Na vsak način storite prav, če junčku in sploh Vaši živini redno pokladate klajnega apna. Požiranje dlake more za žival biti zelo škodljivo, kajti prebaviti je ne more in se dlaka v želodcu lehko zbira, kjer se potem narede debele dlačne kepe, ki morejo biti za žival smrtonovarne. Junec je drugim živalim samo dlako in žimo obgrizel, a korenine dlake so ostale nepokvarjene, zato se bodo goli repi samodsebe zopet obrasli ter morete rast kvečjemu le pospešiti, če repe dosledno snažite in jih vsaj enkrat na teden z gorko milnico dobro operete in potem do suhega zbrišete.

Vprašanje 95. Koliko sme dimnikar za ometanje dimnika na leto računati, kolikokrat ga mora ometi in, ali je dopuščeno to delo prepustiti vajencu brez nadzorstva mojstra ali dimnikarskega pomočnika? (J. Š. v Z.)

Odgovor: Določbe o ometanju dimnikov vsebuje deželni zakon z dne 15. septembra l. 1881., ki ureja požarno policijo. Glasom tega zakona se morajo dimniki in dim odvajajoče cevi redno ometati. Kolikokrat na leto naj se to ometanje vrši, določi župan z ozirom na krajevne razmere, posebno z ozirom na to, kakšni so dimniki in kako močno se kuri. Občinski odbor se mora vsaj z enim dimnikarjem glede cenovnika za njegovo delo pogoditi, toda vsak hišni posestnik sme najeti tudi drugega dimnikarja. Ker Vaš župan tega zakona bržkone niti ne pozna, zato pri Vas tudi ni določeno, koliko je plačati za ometanje. Pravilno bi dimnikarski vajenec brez strokovnega nadzorstva ne smel sam ometati dimnikov, toda kaj hočete, v sedanjem vojnem času manjka tako močno delovnih sil in mora biti človek vesel, če za tako tako delo sploh koga dobi. V takih razmerah pač ne gre, se zakona strogo držati.

Vprašanje 96. Imam v zakupu parcelo, na kateri se nahaja posušeno drevo in vprašam, če je to drevo moje ali od lastnika parcele? Nekateri trdijo, da je drevo moje, ker se je posušilo med časom, v katerem imam jaz parcelo v zakupu? (F. P. v V.)

Odgovor: Vsako drevo je vedno last tistega, čigaver je svet. Vi imate kot zakupnik parcele samo pravico do užitka od nje, in sicer za tisto, za kar ste vzeli parcelo v

zakup. Če se niste drugače pogodili, je bil tedaj užitek od drevesa tudi Vaš, a sedaj se je drevo posušilo in ima izključno pravico do posušenega drevesa edinole lastnik parcele.

Vprašanje 97. Kako naj očistim sode, v katerih sem imel apno, da bi lahko v njih sadje namočil? (J. F. v Š.)

Odgovor: Apno sodov prav nič ne pokvari, ampak jih celo zdrave ohrani, saj se mnogokrat sodi na ta način konservirajo, da se napolnijo z apnovim beležem. Dandanes je to sredstvo naravnost priporočeno, ker ni dobiti žvepla v svrhu konserviranja sodov. Apno je pred porabo soda po možnosti ostrgati in je potem sode izmivati in s kako rečjo tako drgniti, da se apnova skorja po možnosti odpravi. Tako očiščen sod je potem z vodo toliko časa izplaknjevati, da teče čista iz njega. Če je sod tak, da ni mogoče z roko notri, se pa dene vanj oster gramoz in primerno dolga veriga, se za dobro tretjino napolni z vodo, potem se zapre ter se semtertja valja. Gramoz in veriga odpraskata apnovo skorjo. To delo se po potrebi večkrat ponovi, se vselej vodo odlije in z drugo nadomesti, toliko časa, da končno teče iz soda čista voda. Če se namoči sadje za kuhanje žganja, potem majhen ostanek apna nič ne škoduje, če se pa hoče delati sadni mošt, pa ne sme ostati v sodu preveč apna, ker ta lahko zamori sadno kislino, ki je neobhodno potrebna za dober okus sadjeveca.

Vprašanje 98. Poleg mojega vinograda ima sosed svojega, na katerem rase veliko hrušavo drevo, katerega polovica vej visi nad mojim vinogradom in mi zato dela senca veliko škodo. Ali sme sosed sadje pobirati na mojem svetu, da si sem ga že večkrat opozoril, da naj veje nad mojim svetom poseka? (S. B. v S.)

Odgovor: Vsako drevo je tistega, na čigaver svetu rase deblo, zato je plod (sadj) od tistega, čigaver je drevo in Vi morate torej pustiti sadje od sosedovega drevesa na Vašem svetu pobirati, vendar sme vsak posestnik zemljišča porovati korenine tujega drevesa iz svojega zemljišča in porezati veje, ki vise nad njegovim zemljiščem ali jih kako drugače porabiti.

Vprašanje 99. Kako naj hranim koščice (pečke) od črešenj, da bodo pomladi kalile, kajti že dve leti sem jih skrbno posušil in hranil, a vsejane niso nikdar ozelenele? Pripomnim, da sem pečke sušil na solncu. (I. M. v K.)

Odgovor: Pečke od črešenj na solncu sušiti je napačno, kajti čimbolj se trda luščina posuši, tem težje jedro kali. Najbolje je pečke od koščicastega sadja takoj sveže posejati na sejalne grede z dobro in rodovitno prstjo. Drugače je pa koščice (pečke) stratificirati, t. j. pomešati jih je sveže z vlažno prstjo, s peskom, z lesnim ogljem in dejati v zaboj, ki se kakih 60 cm globoko v zemljo zakoplje. Pomladi se zaboj izkoplje in se koščice posejejo na dobro pripravljene grede.

Vprašanje 100. Odkar dobivamo pujske žlahtnih pasem, so živali močno glistave, vsled česar jih veliko pogine in ostali ostanejo slabiči, ki se ne dajo odebeliti. Eni sodijo, da je vzrok, ker se mladiči že s šestim tednom od matere odstranijo, drugi, ker se prasiče krmi s svežo deteljo in tretji menijo, da povzroči glistavost voda, na kateri se kuha razna zelenjad, če se ne odcedi. Kaj povzroči glistavost pri prasičih? (J. Z. v S.)

Odgovor: Glista v živalskem telesu je zajedalka, ki se nikdar samaodsebe ne naredi, ampak se nalezje. Glist je več vrst. Glista se preobrazuje in potrebuje za svoje preobrazovanje žival, v kateri se razploduje in drugo vrsto

živali, v katerih je v gostih, da se v njej razvija. Neka vrsta glist se n. pr. v psu razploduje, z blatom gredo jajčeca gliste od njega, ki jih dobi v sebe človek (zlasti otrok) in v človeku se iz jajčec izležejo gliste, ki ga delajo glistavega. Človeško glisto požre pes, v katerem zopet postane sposobna se razplojevati. — Čimbolj je žival utrjena, tem manj ji glistavost škoduje. Naši stari prasiči in tudi hrvaški so v nekaterih krajih zelo glistavi, a ker so utrjeni, jim glistavost toliko ne škoduje, kakor občutljivim prasičem žlahtnih pasem. Prezgodaj odstavljeni pujske je samoobsebi umevno bolj občutljiv. S svežo deteljo prav gotovo pridejo jajčeca od glist v prasiče, če je detelja ali sploh zelenjad ž njimi okužena. V vodi, na kateri se kuha zelenjad, so seveda tudi lahko jajčeca. Dognati je vrsta gliste, žival, ki jajčeca od gliste raztresa in potem je dotično vrsto živali zatreti, oziroma jim gliste odpraviti, ali preprečiti, da ne pridejo na prostore, kjer se prideluje krma za prasiče. Blato od glistavih prasičev je seveda skrbno zbirati in ž njim tako ravnati, da se gliste uničijo.

Vprašanje 101. V gozdu imam posekanih nekaj brestov, od katerih bi rad lubje porabil za vlakno. Kako naj ravnam z lubjem, da dobim več in boljše vlakna, ki bi bil za pletenino za domačo porabo? Tukaj so nekateri kmetje olupili posekane lipe in breste in so dali lubje v gnojnico, da v jeseni laže in bolje ločijo vlakno od lubadi. (J. S. v B.)

Odgovor: Od hrasta, posebno od lipe, se dobi prav dobro vlakno ali ličje, ki se dá doma za marsikaj rabiti, zlasti v sedanjih časih, ker manjka drugega veziva. Za napravo ličja so najboljše gladka debela ali veje, debele 10 do 20 cm, ki se posekajo v drugem soku, t. j. pri nas prve tedne po kresu. Sicer se lahko drevje poseka tudi v prvem soku, a tedaj se izgubi najnovejšo plast ličja, ki je posebno fino vlaknata. Lubad se olupí v kolikor mogoče dolgih stremenih; namakajo se pa lahko debela in veje poprej v vodi, da se rajši lupijo. Olupljena lubad se poveže v butare, ki se polože v mehko vodo, kjer se godijo kakor lan ali konoplja. Po kakovosti vode in njene toplote traja gojenje 1—4 tedne. Gojenje v gnojnici nima nikakih prednosti in je celo slabše, kakor v vodi. Čez dva tedna se poskusi, če se da ličje v dolgih stremenih od lubadi ločiti. Če to dobro gre, se najprej posuši nekaj stremenov, da se vidi ali ima ličje pravo mehko in vitkost. Če je ličje še krhko, se mora lubad naprej goditi. Ta se mora narediti vsake tri dni, kajti predolgo godena lubad dá lomljivo in neravno ličje. Lubad v gnojnici goditi do jeseni, je torej popolnoma napačno.

Vprašanje 102. Nekateri kmetovalci so v svrhu pridelave semena strniščne repe sadili pomladi drobno repo, ki je čez zimo zunaj ostala in jo pri nas imenujemo „repičevje“. Ali je seme od repičevja ravnotako dobro, kakor ono, ki se pridelava iz debele repe, ki je v kleti prezimila? (I. L. v P.)

Odgovor: Iz repičevja pridelano seme strniščne repe je ravnotako dobro, kakor iz debele repe pridelano, ki se je čez zimo v kleti hranilo. Poslani vzorec semena kaže, da je naravnost prav lep in boste torej od njega pridelali repo, kakor običajno. Načeloma je pač bolje vzeti za pridelovanje semena debelo gomolje, ker drugače lahko repa glede kakovosti nazaduje, a izjema eno leto prav nič ne škoduje, zlasti ne letos, ko imamo tako silno pomanjkanje semena strniščne repe.

Družbene vesti.

* **Semenska pšenica.** Družba je zaenkrat dobila samo tri vagone izvirne semenske Svalöfske ozimne pšenice, toda naročil je došlo že doslej za več kot 10 vagonov, zato bo družba zvršila po vrstile tista naročila, ki so prva došla, **dočim ostalih ne zvrši**, če se ji ne posreči večjih množin kupiti, kar ni izključeno. Pa tudi prva došla naročila bo družba skrčila, da kolikor mogoče veliko naročnikov vsaj nekaj dobi. Preveč poslani denar se bo seveda vrnil in istotako cela vsota tistim, ki ne pridejo na vrsto. Obsebi je umevno, da mora naša družba v prvi vrsti skrbeti za preskrbo kranjske dežele. Za preskrbovanje sosednjih dežel morajo skrbeti nalašč v to poklicane glavne kmetijske korporacije in podružnice vojničnega zavoda, ker v sedanjih težavnih razmerah jih žal naša družba še ne more s semenskim žitom tako zalagati, kakor bi sama rada. Sicer je pa do setve še dokaj časa in družba se seveda kar naprej trudi, da dobi pravočasno še kaj ozimnega žita, ter bo svojim udom v »Kmetovalcu«² že naznanila, če lahko pozneje še kaj dobijo. Novih naročitev zaenkrat družba nič več ne more upoštevati.

* **Oddaja žrebcev.** C. kr. žrebčarna na Selu, sedaj v Ormožu, bo oddala s 15. avgustom t. l. zanesljivim rejcem na Dolenjskem štiri pare žrebcev v rejo do 7. januarja 1918. Dokazati morajo, da imajo dovolj krme (ovsa), zavezati se, da bodo z živalimi pravilno ravnali in jih porabljali le za kmetijska dela, kakortudi bodo morali podpisati strogo zavezno pismo. Omenjena postaja bo rejce večkrat nadzirala in se prepričala o oskrbi in zdravstvenem stanju žrebcev. Reflektantje naj takoj pošljejo naši družbi svoj naslov in potrdilo županstva, da so zanesljivi rejci. Prijava velja že kot obveznost za prevzem vseh pogojev, ki jih bo žrebčarna stavila.

(Nadaljevanje Družb. vesti v inseratnem delu.)

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 10. julija 1917.

Seji je predsedoval družbeni predsednik gospod kanonik msgr. dr. Evgen Lampe, c. kr. deželno vlado je zastopal deželnovladni svetnik Oton pl. Detela, deželni odbor namestnik deželnega glavarja v deželnem odboru g. dr. Evgen Lampe, navzoči so bili: podpredsednik g. deželni poslanec Zurc ter odborniki gg.: Cerar, Dimnik, Hočevvar, Jan, Kosler, Mihelečič, Piber, baron Rechbach, Vehovec in generalni ravnatelj Gustav Pirc.

Predsednik je konstantiral sklepčnost, otvoril sejo in je najprej pozdravil novoizvoljenega podpredsednika in novoizvoljene odbornike, ker je ta seja prva po zadnjem občnem zboru c. kr. kmetijske družbe. Predsednik je pozval nove odbornike sodelovati v prid družbi in v prid kranjskega kmetijstva ter jih je prosil svoje znanje in svoje sile temu poslu posvetiti.

Od zadnje seje sem so se pri osrednji vladi na Dunaju zvršile zapored razne in velike izpremembe. Ministrski predsednik grof Clam-Martinic, ki je bil obenem kmetijski minister je kot kmetijski minister odstopil ter je Nj. Veličanstvo presvtili cesar poveril vodstvo kmetijskega ministrstva sekcijskemu načelniku dr. Ernst vitezju Seidlerju. Takoj nato je ministrski predsednik podal svojo demisijo; ministrskim predsednikom je

bil imenovan vitez dr. Seidler in kot vodja kmetijskega ministrstva je sedaj imenovan sekcijski načelnik dr. vitez M. Ertl. Predsedstvo je v imenu naše družbe čestitalo novemu ministrskemu predsedniku, kakortudi novemu voditelju kmetijskega ministrstva, ki je že odnekaj naklonjen naši družbi.

Predsednik je poročal, da je bil prav v zadnjem času kot zastopnik družbe dvakrat na Dunaju, in sicer enkrat pri konferenci predsednikov vseh avstrijskih kmetijskih glavnih korporacij in drugič pri-občnem zboru avstrijskega središča za varstvo kmetijskih koristi. — Konferenca predsednikov je silno važna osrednja organizacija vseh kmetijskih družb, ki jo tudi osrednja vlada upošteva, saj k seji redno prihajajo kmetijski minister in vsi prizadeti načelniki oddelkov kmetijskega ministrstva. Pri sejah te konference je prilika povedati vse pritožbe in želje od strani kmetovalcev, ki tako neposredno pridejo na znanje kmetijskemu ministrstvu in je mogoče s pomočjo neposrednega stika z mero-dajnimi činitelji več doseči, kakor z dolgotrajnim dopisovanjem. Pri konferenci, ki se je vršila pod predsedstvom predsednika c. kr. avstrijske kmetijske družbe barona Ehrenfelda, se je razpravljalo o vseh aktualnih zadevah, ki se tičejo sedanjih razmer kmetijstva. Avstrijsko Središče za varstvo kmetijskih koristi ima bolj agrarno-politični ustroj in zavzema radikalno agrarno stališče. — Predsednik omenja glavne točke razprav pri teh sejah, sicer se pa sklicuje na obširnejša poročila, ki so bila in ki bodo v družbenem glasilu tozadevno objavljena. Istotako bo objavljen govor predsednika c. kr. avstrijske kmetijske družbe barona Ehrenfelda, ki ga je imel v gosposki zbornici, s katerim se je z največjo odločnostjo zavzel za koristi kmetijskega sloja.

Družbeni generalni ravnatelj je poročal, da je bil na dan 2. julija t. l. poklican od voditelja kmetijskega ministrstva viteza pl. Ertla ožji krog nezavisnih kmetovalcev k posvetovanju na Dunaj, ki naj odkritosrčno in brez vsakega prikrivanja povedo kakšne so sedanje razmere kmetijstva v posameznih kronovinah. K temu posvetovanju je prišlo kakih 20 povablencev in med njimi kot edini zastopnik južnih kronovin ravnatelj sam. Ravnatelj je nakratko sporočil o točkah, o katerih se je razpravljalo in se je skliceval na svoje obširnejše poročilo, ki je v tej številki »Kmetovalca«² objavljeno.

Predsednik je sporočil, da je bil on že lansko leto proti zasegi sena in slame, ker se je bal slabih izkušenj, ki jih imajo kmetovalci z »Zavodom za promet z žitom ob času vojne«² ter je tudi letos ostal pri tem svojem mnenju, toda seno in slama sta se vendarle zasegla in on kot načelnik deželne poslovalnice za krmila je izjavil, da kranjska centrala prevzame promet s senom in slamo le tedaj, če se ji zagotovi, da se bo v celi državi enakomerno zasegalo, zlasti za vojaške namene in da se bo potreščina na teh krmilih med posameznimi kronovinami na pravičen način vzravnila. Sedaj se je ustanovil pri kranjski poslovalnici za krmila oddelek za seno in slamo, ki bo pričel 1. avgusta t. l. poslovati. Organizacijo tega oddelka je posneti iz tozadevnih naredeb urada za ljudsko prehrano, ki so objavljeni v zadnjih dveh številkah »Kmetovalca«² in iz objave v današnji številki »Kmetovalca«².

Zastopnik deželne vlade v glavnem odboru g. vladni svetnik pl. Detela ni mogel kaj, da bi napram splošni slabi letini na senu ne izrazil svoje bojzani glede suhe krme bodočo zimo ter upa, da bo oddelek za seno in slamo deželne poslovalnice za krmila po možnosti vse tako uredil, da kmetijstvo navzlic veliki potrebi vojaške uprave ne bo prehudo prizadeto. Pri tej priliki je prosil navzoče odbornike podati svoje mnenje glede drevesnega listja kot nadomestilnega krmila za seno in slamo. — Glede tega vprašanja so se udeležili razprave vsi odborniki ter povedali, da je sedaj že prepozno tako listje nabirati, ker se to mora zgoditi še v prvem soku, da na Kranjskem, razen v nekaterih krajih na Gorenjskem, sploh ni v to svrhu primerne drevja (jesenovega, lipovega in jelševega) in da končno ravno v sedanjem času ni na

razpolaganje v to svrhu potrebnih delovnih sil. Splošno je prevladalo prepričanje, da listje od drevja ne bo na Kranjskem izdatno nadomestilo za seno in slamo, ne glede na kakovost, kakor tudi ne glede na količino.

Pri splošni razpravi o kmetijskih razmerah na Kranjskem so posamezni gg. odborniki povedali naslednje, oziroma stavili svoje nasvete:

Odbornik Mihelčič je povedal, da Belokrajina posebno trpi na suši in da ni imela niti tistih pičlih množin dežja, ki so bile drugje, zato tamkaj ne bo skoraj nič sena in še manj otave. Prosil je zato, da se svoječasnno iz drugih krajev v Belokrajino dovozi toliko sena, da bo mogoče ostalo živino čez zimo vsaj za silo preživeti.

Odbornik Piber je opisoval velike težave, ki jih imajo Gorenjci s pašo, ki jo morajo dati na razpolago vojaški upravi, ki ne ve delati razlike med dolinskimi pašniki, rovtami in planinami. Prosil je zato, da se tozadevno od strani kmetijske družbe storijo primerne korake, da ne bodo kmetovalci prav nepotrebno vsled neracionalnega gospodarstva na pašnikih pozimi brez vsake krme.

Odbornik Piber je zahteval, da se vse rekvizicije vrše v okviru veljavnih zakonov, da naši kmetovalci radi dajo kar zmorejo in če poslanci ali župani zastopajo koristi in pravice kmetovalcev, se jih zato nikakor ne sme smatrati sovražnikom vojaštva, ravno nasprotno, oni hočejo tako ureditev, ki bo vojaški upravi na korist, ne da bi bila proti upravičenim interesom prebivalstva. Prosil je tudi tozadevno, da kmetijska družba na pristojnih mestih pouči merodajne činitelje, ki naj varujejo tiste zastopnike kmetovalcev, ki se v patriotičnem duhu zavzemajo za racionalno izkoriščanje vseh kmetijskih pridelkov.

Odbornik Piber se je pritoževal o ravnanju organov verskega zaklada, ki nočejo vedeti, da je sedaj vojna in da je verski zaklad še veliko bolj dolžan pomagati vojaški upravi, kakor itak že dovolj izjet kmetovalec. Kmetijsko ministrstvo zahteva, da naj lastniki gozdov dajo pašo prosto, a verski zaklad je glede svojih gozdov na tako ozkosrčnem stališču, kakor sploh kdaj, če ne sedaj še v večji meri, in se prav nič ne ozira na tozadevni deželni zakon, ki urejuje služnostne pašne pravice. Predlagal je, da se družba tozadevno obrne s prošnjo za odpomoč na kmetijsko ministrstvo in na državno gozdno domensko ravnateljstvo.

Odbornik Vehovec, Zurc in Mihelčič opisujejo veliko razburjenost vsled vpeljave mlevnih kart, ki jih kmetovalci enostavno in soglasno odklanjajo ter naravnost s silo prete tistim, ki jih hočejo vzeti in tudi županom, ki imajo ukaz jih izdajati. Stavljal se je predlog, tozadevno pri c. kr. deželni vladi od strani družbe posredovati in zlasti zahtevati, da se dobrohotno postopa in naj se pri odmeri žita za domačo porabo na vsak način že naprej upošteva tudi delavce, ki jih bo kmet potreboval čez leto. Predsednik dr. Lampe je obvestil odbor, da je tozadevno interveniral tudi že deželni odbor in gospod deželni glavar pa tudi osebno na Dunaju.

Glavni odbor je vzel na znanje ta poročila gg. odbornikov, sprejel soglasno vse stavitvene predloge in naročil ravnateljstvu takoj izdelati vse vloge.

Glavni odbor je ugodil prošnji družbenega generalnega ravnatelja Gustava Pirca, ki je prosil za upokožitev. Ukrenil je vse potrebno, da dobi družba njemu naslednika in da se sploh popolni tehniško uradniško osebje pri družbi ter je vzel na znanje izjavo generalnega ravnatelja, da z izstopom iz službe toliko časa čaka, da bo njegov naslednik vpeljan v svoje posle in da bo tudi

potem radovoljno naprej pomagal, kakor hitro se bo odpočil od sedanjega velikega napora.

Glavni odbor je vzel naznanje in naknadno potrdil:

1. Družbene brzozajvne zahteve na vse prizadete urade in vojaške oblasti, da naj se zaenkrat po možnosti prizanesa kranjski deželi že sedaj z nameravano rekvizicijo sena.

2. Uredile so se nekatere najeminske zadeve v hiši družbenega pokojninskega zaklada in zadeva glede odškodnine za škodo, ki je družbi povzročena v tej hiši vsled eksplozije municije.

3. Ureditev živinozdravniške službe v družbeni podkovski šoli in živinozdravnici.

4. Vloge na vojaške oblasti, ki se tičejo poškodb kmetijskih kultur in ravnanja z onimi posestniki, ki upravičeno ne puste kvariti svojih nasadov, sadnega drevja in vinogradov.

5. Protest zoper zapoved nekega okrajnega glavarstva, da molzna živina ne sme na planine, češ, da v dolini primanjkuje mleka, kar je sicer res, a kmetovalci nimajo v dolini dovolj krme in če sedaj ne izrabijo planinske pašne, ne bodo mogli čez zimo živine prehraniti in potem ne bo ne živine in ne mleka.

6. Vloga na ministra za ljudsko prehrano, ki je napačno poučen, da je letos na Ljubljanskem barju vsajene veliko zelenjadi, ki bo v jesen dobro došla, vsled česar se utegne s Kranjskega veliko zelja zahtevati, ki ga bo letos vsled suše itak veliko manj kakor navadno.

7. Delovanje ravnateljstva glede dobave semenskega žita za ozimno setev.

8. Izjava družbe, da se mlinarjem dovoli odslej naprej mlevščino podvojiti.

9. Ugovor proti ukazu nekega okrajnega glavarstva, ki prepove oddajati košnjo potom javne dražbe.

Glavni odbor je izvolil ožji odbor sestojč iz gg. vladnega svetnika pl. Detela, Pibra, Vehovca in Zurca, ki naj izvrši vsa pripravljala dela v svrhu pospeševanja konjereje. Ta odbor naj se pomnoži iz priznanih konjerejcev cele dežele, ki bo potem pod okriljem glavnega odbora vršil posle prejšnjega samostojnega konjerejskega odseka.

Predsednik je pozval vse odbornike v svojih okrožjih delovati na oživiljenje onih podružnic, ki dovolj ne delujejo in v prihodnji seji staviti nasvete, kje je nove podružnice osnovati.

Na predlog predsednika dr. Lampeta je sklenil glavni odbor soglasno s prispevkom 1000 K ustanoviti na fronti, kjer so kranjska krdela, vojaški dom, ki bo imel ime „Vojaški dom c. kr. kmetijske družbe kranjske“.

Za nove ude so se prijavili in jih je glavni odbor sprejel gg.:

Zupančič Francišek, župnik v Starem Trgu; Škrlić Josip, posestnik v Zarečici; Skok Anton, posestnik v Merečah; Čekada Josip, posestnik v Jasnu; Tomšič Ivan, posestnik v Kosezah; Čekada Francišek, posestnik v Vrbici; Boštjančič Josip, posestnik v Harijah; Ambrožič Josip, posestnik v Mali Bukovci; Mizgur Alojzij, posestnik v Kosezah; Boštjančič Ivan, posestnik v Veliki Bukovci; Bayr Egon, posestnik v Ljubljani; Gorišek Ivan, župnik v Gor. Ponikvi; Nagode Francišek, posestnik v Zaplani; Šašek Josip, posestnik na Hribu; Zajec Avgust, posestnik v Dolini; Mišjak Anton, posestnik v Boričovem; Povše Andrej, posestnik v Ratežu; Ovčar Franciška, posestnica v Tacnu.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{4}$ strani 30 K, na $\frac{1}{8}$ strani 15 K in na $\frac{1}{16}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 13. V Ljubljani, 15. julija 1917. Letnik XXXIV.

Največja slovenska hranilnica:

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

:: Ljubljana, Prešernova ulica št. 3. ::

je imela koncem l. 1916 vlog . K 55,000.000.—,
hipotečnih in občinskih posojil „ 33,000.000.—,
rezervnega zaklada „ 1,500.000.—.
Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje
po 4 %

večje in nestalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5 %, izven Kranjske pa proti 5 $\frac{1}{2}$ %, obrestim in proti najmanj 1 %, oziroma $\frac{1}{4}$ % odplačevanju na dolg. V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno Kreditno društvo.

Kmetovalci! Denarni zavodi!

Gozdarske in gospodarske zadruga

Berite! Lesotrzci! Berite!

A. Šivic: (9)

„Poljudno navodilo za merjenje lesa“.

V omenjeni knjižici je poljudno popisano kako se izračuna telesnina debel posekanega in rastočega drevesa ter celih gozdov, kakor tudi obtesanega in razžaganega lesa. Pridejane so vse za tako računjanje potrebne tabele. V knjižici se nahaja tudi popis in potrebne tabele za pravilno določanje oblik in razmerij lesu, ki se ima obtesati ali razžagati. Kmetovalec se pouči kako na podlagi tabel izračuna prirastek v gozdu. Dalje so pridejane tabele za določanje prostornine v ogljarskih kopah in kub. mera drv za kurjavo v prostorninskih metrih kakor tudi popis in potrebne tabele za primerjavo nove dolžinske, ploskovne in kubične mere s staro mero. Cena knjižice proti predplačilu za ude c. kr. kmet. družbe K K 1:50.

! Samo !

za
eno krono

pošilja
c. kr. kmet. družba
:: kranjska ::
ilustrirano knjižico

„Izrejevanje

:: ma tic“ ::

ki je neobhodno potrebna vsakemu čebelarju. (16)

VABILO

rednemu

občnemu zboru

Mlekarske zadruga v Zagorju

pri Št. Petru na Krasu,

ki se bo vršil

v nedeljo, dne 29. julija 1917

ob 3. uri popoldne

v šoli v Zagorju.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva o poslovanju v letu 1916.
2. Poročilo nadzorstva in potrjenje letnega računa.
3. Nadomestna volitev načelstva.
4. Nadomestna volitev nadzorstva.
5. Čitanje revizijskega poročila in ukrepi vsled tega.
6. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vljudno vabi

Načelstvo.

Dvakrat bolj

trpežni postanejo škornji, čevlji, jermena in usnjato blago, če se dvakrat v tednu namaže z

-- Bartheljevo --
vaselinovo mastjo za usnje.

Usnje postane mehko, prožno in ne vsrkava vode. Štiri pločevnaste ročke po 1 kg stanejo z zabojem vred 13 kron z Dunaja le proti predplačilu. V sodih ceneje. --
Cena neobvezna!

Mich. Barthel & Co., Dunaj, X/1.

Kmetovalci!

Razširjajte »Kmetovalca« Čitajte ga pridno in ga dajajte tudi nečlanom čitati, da jih pridobite za družbo. 11.000 nas je že v Kmetijski družbi, pa bi nas bilo lahko še enkrat toliko. Čim več nas bo, več bomo dosegli.

Poštne hranilnice račun št. 222.406.
Telefon št. 186.

Ustanovljena 1882.

Kmetska posojilnica

Ljubljanske okolice

registr. zadruga z neomej. zavestjo

• v LJUBLJANI •

v lastnem združenem domu na Dunajski cesti št. 18.

Obrestuje hranilne vloge po $4\frac{1}{4}\%$ (2)

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s živilskim prometom ter jih obrestuje od dne vloge in do dne doiga.

Stanje hranilnih vlog 23.000.000 kron

Stanje rezervnih skladov: 1.000.000 kron.

Kosilne stroje Mac Cormick in „Zmaj“, mlatilnice vseh vrst, čistilnice, trijerje, mline in preše za

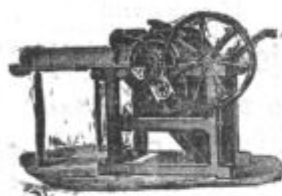
sadje in grozdje, žganjarske kotle in sploh vse poljedelske stroje priporočata (5)

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in poljedelskimi stroji

Ljubljana,

Dunajska cesta 16.

Točna in
hitra postrežba!

(8) C. kr.

KMETIJSKA DRUŽBA KRANJSKA

Je izdala in prodaja naslednje knjige:

Zvezek Cena K

1. (Razprodan)
2. Fr. Štupar: Apno v kmetijstvu —30
3. Fr. Štupar: Navodilo, kako je sestavljati poročila o letini —20
4. Dr. Steuert-Pirc: Soseda Razumnika prasičereja (II. izdaja.) 1—
5. M. Kostanjevec: O užitnosti od vina in mesa 1:50
6. V. Rohrman: Poučno potovanje v Švico 1—
7. (Razprodan)
8. Boh. Skalický: Siljenje ali káljenje ameriških ključev —30
9. Razprodan.
10. B. Skalický: Kmetijske razmere na Češkem —70
11. Gustav Pirc: Poglavje o govedoreji na Kranjskem —30
12. Pridelovanje in razpečanje namiznega grozdja ter zgoja trt na špalirju. (B. Skalický) —50
13. O sestavljanju in setvi travnih mešanč. (Weinzierl-Turk) 1—
14. A. Sivie: Poljudno navodilo za merjenje lesa 1:50
15. Steuert-Jamnik: Soseda Razumnika konjereja 1—

48 raznih gospodarskih navodil po 10 vin. komad.

Zaloga
Korona-
in Hero-
škropilnic
pri c. kr. kme-
tijski družbi
v Ljubljani.

Trtne škropilnice

Korona, Mars, Hero, Leda, Danubia.

Stroj za beljenje in škropilnica za sadno drevje

K I N G

za beljenje z apnenim beležem, karbolinejem itd.

prodaja po najnižjih tvorničskih cenah (10)

16. HELLER, 11/8, Schrotzbergstrasse 1.

Nadaljevanje „Družbenih vesti“:

* Gnojila:

Kalijeva sol. Došla je sedaj tudi 40 odstotna kalijeva sol, ki stane 24 K 100 kg z vrečo vred.

Kajnit K 13— sto kg.

* Za vinogradnike ima družba v zalogi:

Kalijev hipermanganat, ki se ga vinogradniki letos zaradi pomanjkanja žvepla močno poslužujejo, stane pri c. kr. kmetijski družbi za ude 6 kron kg. Navodilo o porabi je podano v spisu »Bolezni na grozdju«, ki je udom proti plačilu 10 h na razpolaganje.

Žveplenokislo glino namesto galuna, kot primes galičnemu škropivu, ima kmetijska družba v zalogi, ter jo oddaja po 70 h kilogram.

Galun. Družba je prejela še neko manjšo pošiljatev galuna. To množino bo oddala še po prejšnji ceni. Oni vinogradniki, ki galuna niso mogli preje dobiti, naj svoje naročbe sedaj nanovo prijavijo.

Melior, novo sredstvo proti peronospori na trtah in proti drugim glivičnim in živalskim škodljivcem na vseh rastlinah, stane kg za ude 3 K 40 vinarjev. (Glej spis »Melior« v »Kmetovalcu« št. 11. z dne 15. junija 1915.)

Salojidin (natrijev tiosulfat) proti grozdnim plesnobi namesto žveplove moke, ki je letos ne bo dobiti, stane K 120 kg. Glede rabe natrijevega tiosulfata opozarjamo na spis »Sredstva proti plesnobi« v prvi številki »Kmetovalca«.

Fenolftaleinov reagenčni popir, ki se rabi pri napravi trsnega škropiva, ima kmetijska družba v zalogi in ga oddaja po 1 K.

* Za živinorejce ima družba v zalogi požiralni-kove cevi za odraslo goved in za teleta, ovce in koze po 25 K komad. Trokarji so po 8 K komad. Požiralni-kove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — Napajalnike za teleta

iz pocinjene pločevine oddaja družba po 15 K. — Mlečne cevi so po K 120 h.

Klajno apno, 38—42 %, precipitirano (ne žgano) ima družba zopet v zalogi in ga oddaja kg po 96 h.

Živinska sol K 1120 sto kg.

* Za vinogradnike in vinske trgovce ima družba v zalogi sledeči dve kletarski potrebščini: 1. Bernadotov vinomer (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 8 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati. 2. Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. Kg eponita stane 6 K brez poštnine in zavoja. Množine eponita po 10 dk se pošilja za 70 vinarjev s poštnino in zavojem vred kakor vzorec brez vrednosti in je denar naprej poslati.

* Antiavit v varstvo setev semen vseh vrst pred tiči, ima družba zopet v zalogi in ga oddaja v zaklopnih po 1 kg za 14 K, $\frac{1}{2}$ kg za K 750, $\frac{1}{4}$ kg za 4 K, $\frac{1}{8}$ kg za K 220, 50 g za K 110.

Storže

od smrek in borovcev brez semena kupi v vsaki množini za podkurjavo po 4 K 100 kg

Pisarna

c. kr. kmet. družbe kranjske.

Vrečezanje pošlje družba in plača voznino sama.

Vinometre »Bernadot« — Asbestov bombaž in prašek — Eponit — Francosko želatino — Lipovo oglje — Marmornat prašek — Modro galico — Natrijev bisulfit — Ribji mehur — Špansko zemljo — Tanin — Žveple v prahu — Limonovo kislino — Vinske kisline — Sodo bicarbono — Strupa proste barve itd. ima v zalogi po naj-

nizji ceni

(6)

Drogerija ANTON KANC

Ljubljana, Židovska ulica 1.

Kmetovalci!

Ena pglavitnih vojnih dolžnosti za vsakega kmetovalca v zaledju je, da sedaj kolikor mogoče veliko pridela. Da pa doseže kar najboljše žetve in dobre kakovosti, v to je gnojenje s kalijem:

kajnitom ali kalijevo soljo

neobhodno potrebno.

Kalijeva solna gnojila šele izkoriščajo v zemlji se nahajajoče dušičnate in fosforove snovi.

Priporočati je, da si jih vsak pravočasno priskrbi.

Na joh je vzeti za srednje gnojenje 300 kg kajnita (jeseni ali zgodaj spomladi) ali 100 kg 40% kalijeve soli (za spomladno gnojenje).

Cene in pogoje poizvedeti je pri vseh kmetijskih družbah in trgovcih z umetnimi gnojili.

Pojasnila o uporabi vseh umetnih gnojil daje zastoj

Landwirtsch. Aushunftsstelle des Kalisyndikats
Wien, I. Schauflegasse 6.

ali pa

Franc Mulec v Gradcu

(Graz) Felix Dahnplatz 6.

C. kr. kmetijska družba je dala naslednja gospodarska navodila posebej ponatisniti iz »Kmetovalca« in jih oddaja po 10 h vsak komad.

9a

Denar ali znamke je treba ob naročitvi naprej poslati.

1. Zakaj vino črni, kaj je temu vzrok in kako se odpomore.
2. Zakaj vino rjavi in kako se odpomore.
3. Rak na sadnem drevju.
4. Gnojenje vinogradov.
5. Izбира ameriških trtnih podlog.
6. Navodilo, kako je spravljati in razpošiljati namizno sadje.
7. Kakose pravilno ravna z vinsko posodo.
8. Rastlina in njeno življenje.
9. Krmiljenje z oljnimi tropinami.
10. Voluhar, kako živi ter s čim in kako se zatira.
11. Čiščenje in precejanje vina.
12. Bradavice pri domačih živalih.
13. Klasi črvček.
14. Zeleno ali suho cepljenje trt.
15. Resna beseda vinogradnikom ob trgatvi.
16. O bistvu alkoholnega vrenja (kipenja) in o rabi čistih drož pri pridelovanju vina.
17. Vnetje vimena ali volčjs na vimenu.
18. Kaj je popek in kako se pravilno ravna s popkom novorojenih živali.
19. Zavrelka.
20. Kako uničujemo miši in podgane.
21. Trtna plesnoba.
22. Kako se napravi stanovitven sadjevec.
23. Nova naredba kranjske c. kr. deželne vlade glede zvrševanja rezarstva.
24. Vinske napake, kako se jih je ogibati in kako se popravi, kadar so nastale.
25. Mazanje trt z zeleno galico.
26. Močno krmilo »ribja moka« kot pospeševalno sredstvo za rast in pisanje prasičev.
27. Kržljivost ali okrnjenost trt.
28. Dolžnost vzdrževanja ograj v obrambo kulturnih zemljišč pred škodo po živini, ki se pase.
29. Napenjanje govedi.
30. Kaj je presnavljanje v živalskem telesu?
31. Kaj so bradavice (gobe) in kako jih odpravimo?
32. Diamant, dober pripomoček pri peki.
33. Kožni izpuščaji pri prasičih.
34. Bolezni na grozdju.
35. Izdelovanje mila za dom.
36. Zdravljenje kužnih boleznih s cepljenjem.
37. Sredstva proti trtni plesnobi.
38. Kteri način zelenega cepljenja trt je najbolj priporočljiv.
39. Nové zakonske določbe o sporih pri kupčiji z živino.
40. Konserviranje sadja brez siadkorja.

Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati 6 vinarjev v denarju ali z namak, sicer se naznanila ne objavijo. Vsa ud c. kr. kmetijske družbe more na leto brezplačno prijaviti eno štirivrstno objavo, tičejo se gospodarskega prometa.

Upravišтво ne prevzame posredovanja.

Tudi letos kupuje **R. Luckmann**, prej J. Lenza nasl. v Ljubljani na Martinovi (Ahneljevi) cesti 10 po najvišjih cenah raznovrstna zelišča, suho cvetje (suhe rože), lipovo cvetje, korenine, lubje in semena. Kdor si hoče s pridnim nabiranjem zagotoviti dober zaslužek, naj zahteva pojasnila pri imenovanem tvrdki. 80

Pristni čebelni vosek in med kupi v vsaki količini trgovec Jurej Jenko, Škofja Loka, in prosi tozadevnih ponudb. 98

Tehtnice decimalne v vsaki izvršitvi do 3000 kg, tehtne moči — tudi za tehtanje živine, vozov, ali za obešati, s premikajočo uteko, z verigo in talerjem ali le z kavljem, dalje bencinmotorje od 2 PS naprej, razne mlatilnice, tudi s popolnim odštevanjem, ki slamo oddajajo tako gladko, da kar snope poveše (Breitdreschmaschine), stroje za košnjo trave in žita, parilne kotlje, gnojnične pumpe, transmisije in lesena kolesa za jermena, milne na ročno ali drugo silo, tatov in ognja varne blagajne, priporoča J. Božič, Pošta Grafenstein. Splošni cenik se ne odda, treba je natančen opis, velikost, za katero rabo itd., ter pridejati znamko za odgovor. 102

Mlin za mletje sadja, ki je še dobro ohranjen, kupi za ceno po dogovoru in prosi tozadevnih ponudb Ant. Vampelj, posestnik na Dobrovi št. 40 pri Ljubljani. 121

Dva mlatilna stroja, malo obrabljena, pripravna za roke ali geplj, proda za ceno po dogovoru Franc Budna, Kalisovec, Reichenburg ob Savi. 126

Prešo za sadje in mlin za mečkanje sadja proda za ceno po dogovoru Ana Grilc, v Zapužah pri Lescah. 125

Psica, mala, lepa, 6 tednov stara, samica (Bernhardinske pasme) se takoj proda v Gostilni „Svetina“ Žirovnica, Gorenjsko. 130

Lepo plemensko telico, 1 leto staro, proda Preska 22. p. Medvode. 131

Kupi se krava, obrejena ali s teletom, dobra mlekarica. A. Sušnik, Ljubljana, Zaloška cesta 21. 132

Lepega konja, ki je zdrav, tri leta star, 158 cm visok, 161 cm prsne mere, varen vožnje, proda radi gospodarskih razmer za ceno po dogovoru Franc Agrež, pos. v Pišecah. 133

Nekaj meterskih klafter drv želi kupiti za ceno po dogovoru Alojzij Kraschowitz, Ljubljana, Zvezdarska ulica št. 1, drugo nadstropje (nasproti cerkve Sv. Jakoba). 134

Kupim jermen že rabljen pa dobro ohranjen, 8 metrov dolg, od 7 cm naprej širok. Ponudbe in ceno prosi Anton Trček, p. Metlika. 141

Dobro kolo se proda, kupi se pa možno kozo in mladega psa za čuvaja, Matija Maček, Kaplja vas, p. Trkišče, Dolenjsko. 140

Malo posestvo

nedaleč od železnice na Dolenjskem, z hišico, hlevom in svinjakom ter nekoliko zemlje se takoj proti gotovini kupi. Natančne ponudbe o velikosti in ceni naj se pošljejo na upravišтво „Kmetovalca“ 142

Psa ali psico, novofundlandske pasme, ne nad 6 mesecev stara, kupi profesor A. Škerlj v Gotni vasi, p. Novo mesto. 143

Lovski pes. Kupi se zanesljivo dober lovski pes „brakirer“. Ponudbe je nasloviti na F. S. Škrabar, Višnjagora. 144

Lepo pincgavsko žrebico, eno leto staro, proda J. Matjan, 145 Višmarje 31. Cena po dogovoru.

Triletno kobilo, svetlorumene barve, 15 pesti planinah in zaskočeno od žrebca, proda F. Koselj, Smokuš p. Žirovnica, Gorenjsko. 146

Dva konja stara po dve leti, njih matere so iz državne kobilarne iz Radotza v Bukovini, očete so državni žrebci, ima napredaj za ceno po dogovoru M. Ambrožič, Novasauška pošta St. Peter na Krasu. 147

Kravo dobro molzarico, ki je tretjič teletila proda za ceno po dogovoru Franc Poljanec, posestnik v Lescah hiš. št. 11, pošta Lesce, Gorenjsko. 148

Nekaj brejih krav pincgavske pasme, 4 do 5 let starih je oddati za ceno po dogovoru na graščini Črnelo, pošta Dob pri Ljubljani. 149

Tresilnik nov, skoraj niš rabljen, proda za ceno po dogovoru Franc Derling, posestnik v Hlebcab, p. Lesce. 150

Kmetovalci, košnja se bliža!

Zatorej ne pozabite takoj pisati po „Gorenjsko koso“, ki je lahka, zelo fino izdelana iz najboljših kovine. Za dobro kakovost se jamči. Znana je že daleč po svetu in posebno priporočljiva tudi za ženske — Dobi se edinole samo v:

Prvi gorenjski razpošiljalnici
IVAN SAVNIK, Kranj, Gorenjsko.

Dolgosti in cene Gorenjske kose so:

cm	50	55	60	65	70	75	80	85	90	95
pesti	5,	5½	6	6½	7	7½	8	8½	9	9½

K 3-50, 3-70, 3-90, 4-10, 4-30, 4-50, 4-70, 4-90, 5-20, 5-50.

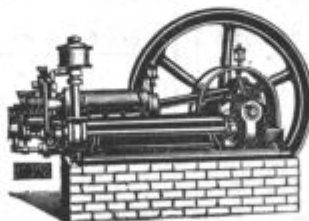
Dobe se tudi dobri brusni kamni, komad K 1—, boljši K 1-50.

Pri večjem naročilu se dobi popust! (30)

Zahtevajte cenik z več tisoč slikami, ki ga dobite zastonj!

Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor. (3)

Velika zaloga vsakovrstnih poljedeljskih strojev
iz najslovitejših avstrijskih tovarn.

Zastopstvo za parne kotle znanih tvornic „WELSLIA“.

Ljudska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, v lastnem domu, Miklošičeva cesta št. 6, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge vsak delavnik dopoldne od 8. do 1. ure in jih obrestuje po (7)

Vloge v »Ljudski posojilnici« so popolnoma varno naložene, ker posojilnica daje denar na varna posestva na deželi in v mestih.

4 1/4 %

Rezervni zakladi znašajo en milijon kron. Stanje hranilnih vlog je bilo koncem leta 1916 okroglo 26 milijonov kron.

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje zavod sam za svoje vložnike, tako da dobe le-ti od vsakih 100 kron čistih 4 krome 25 vinarjev na leto.

»Ljudska posojilnica« sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih vplačilo na razpolago pošne položnice. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter daje svojim zadružnikom posojila proti vključbi z amortizacijo ali brez nje na osebni kredit proti poroštvo ali zastavi vrednostnih papirjev. — Menjice se eskontujejo najboljše.